

SILVESTRAS VALIŪNAS

DŪMOJIMAS SENO ŽEMAIČIO
ANT KALNO BIRUTĖS

Daina istorinė

Ant marės krašto, ties miestu Palangos,
Ties žemės mūsų Žemaičių pabangos,
Yr aukštas kalnas, Birute vadintas,
Žalioms pušelėms kaipo apsodintas.

Ten, kol laimingos buvo dienos mūsų,
Kol buvom ponais Liet'vos, Kuršių, Prūsų,
Viežlyva, graži, kaip rožė ar rūta,
Kunigaikštienė gyveno Birutė.

Iš užgimimo ne kunigaikštienė,
Gero bajoro duktė, ne vargdienė, —
Žemčiūgais brangiais ir aukso auskarais
Nesipuikino, vaikščiojant pamariais.

Savo ji darbo marškinius dėvėjo,
Trumpą rainuotą sijoną turėjo;
Ant plaukų pynės — rūtų vainikėlis,
Ant balto kaklo — gintaro varstelis.

Kad vieną kartą broliai susitarę
Išėjo anksti žvejoti ing marę,
Sesuo, nešdama pietus lauknešėly,
Sutink jojantį kunigaikštį kely.

Tasai Jogėlos dėdė Kęstuts buvo,
Kursai Žemaičius valdė ir Lietuvą, —
Jojo tą kartą kryžiuokus naikinti,
Kurie padrišo mumis užkabinti.

Reg' širvą žirgą, o šalną meškinį,
Blizgančius rūbus, šarvus ir kilpinį, —
Auksintoms kilpoms su pentiniais spardė,
O žirgas žemę su pusnaga ardė.

Tikrą grožybę matant meilės akia,
Gražiai Birutei tokiais žodžiais sakė:
„Kas nors tu esi — deivė ar mergelė, —
Priimki mano ranką ant šio kelio!

Norint aš esmi ponu žemės jūsų,
O nuog šios dienos vyru tavo būsiu.
Priimk, Birute, širdį tau atvirą
Ir visus turtus, kurie didi yra.

Kur tave tikos pirmąkart matyti,
Liepsiu palocių puikų išstatyti,
O kalns, ties kuriuo pažinai Kęstutį,
Nuog tavo vardo bus vadints Birute!

Čia tu gyvensi nuog vyro mylėta,
Tu, kuri širdy mano radai vietą.
O nors daug pačių turėti man liuosu
Bet tave vieną ik amžiaus tausosiu".

Tai girdėdama mergelė gėdinga,
Jauna Birutė, skaisti, išmintinga,
Žemyn mėlynas akeles nuleido,
Atsidūsėjo ir puolė ant veido.

Tarė: „Nors siekiau prieš Perkūną dievą
Neimti vyro, kolei būsiu gyva,
Bet, kad toks noras yra, manas pone,
Tegul mus sujung širdinga malonė!"

Vis' stojos, ką tik pasakė Kęstutis:
Ant kalno puikus pastatytas butas,
Birutė permeld' dievą ir perkūnus,
Nes palaiminta gimdė šešis sūnus:

Vytautas, Vaidots, Patrikas, Vaišvilas,
Penktas Zigmantas, o šeštas — Tautvilas
Sekmą dukterį — Oną ar Danutę.
Šlovinkit amžiai Žemaičių Birutė!

BIRUTĖ

Ant marės krašto, Palangos miestely,
Kurį išplėšė mumis neprieteliai,
Yr didis kalnas, Birute vadintas,
Žalioms pušelėms viršuj apsodintas.

Ten, kol laiminga buvo žemė mūsų,
Kol buvom ponais ir gudų, ir prūsų,
Viežlyba, skaisti kaip rožė ir rūta
Kunigaikštienė gyveno Birutė.

Nebuvo ana kokia karalaitė,
Bet iš Palangos vargdienė mergaitė, —
Žemčiūgais brangiais ir aukso auskarais
Negašavojos vaikščioti pamariais.

Su savo darbo marškiniiais dėvėjo,
Trumpą rainuotą sijoną turėjo;
Ant balto kaklo — gintaro šniūrelis,

Ant geltų kasų — rūtų vainikėlis.

Kad vieną kartą broliai susitarę
Išėjo anksti žvejoti ant marę,
Sesuo, jiems nešant pietus lanknešėlyj,
Sutiko šviesų kunigaikštį kelyj.

Tasai Jogėlos dėdė Kęstuts buvo,
Kursai Žemaičius valdė ir Lietuvą, —
Jojo tuo kartu kryžiokus naikinti,
Kurie vožijos mumis užkabinti.

Ant širvo žirgo po meškos kalpoku,
Su šviesiu ginklu, su rago saidoku, —
Auksinėm kilpom su pentiniais spardė,
O žirgs patkavoms šilo žemę ardė.

Iš veido tikrą grožybę pamatė,
Jaunai Birutei tokiais žodžiais tarė:
„Kas nors tu esi — deivė ar mergelė, —
Priimk mano ranką ant šio kelio.

Aš visad buvau ponu žemės jūsu,
Nuog lik šio česo vyru tavo būsiu,
Kur tave gavau pirmąkart matyti,
Liepsiu palocių puikų pastatyti.

Kalnas, ant kurio pažinai Kęstutį,
Nuog tavo vardo bus vadints Birute.
Čia tu gyvensi, nuog vyro mylėta,
Tu, kuri radai širdyj mano vietą".

Tai girdėdama mergelė gėdinga,
Jauna Birutė, skaisti, išmintinga,
Žemėn mėlynas akeles nuleido,
Atsidūsėjo ir puolė ant veido:

„Nors, — sako, — seniai prieš dievą Perkūnui
Prisiečiau būti čystatoj ant kūno,
Bet, kad yr' tokia valia tavo, pone,
Lai išsipildo širdinga malonė".

Vis' tai padarė, ką sakė, Kęstutis:
Ant kalno buvo pastatytas butas.
Birutė, pačio atdasilytėta,
Pagimdė sūnų Vytautą ant svieta.